

Modulul Circulație, softul Aleph - un nou instrument de comunicare cu beneficiarii: cazul BȘM USMF „Nicolae Testemițanu”,

Larisa SOLOMON,
Bibliotecar, BȘM

Biblioteca Științifică Medicală a USMF “Nicolae Testemițanu” constituie una din subdiviziunile de bază ale Universității, destinată asigurării informaționale și documentare a proceselor didactice și științifice. Este orientată spre modernizarea tehnologiilor de bibliotecă în vederea diversificării serviciilor prestate și extinderea accesului la informație pentru comunitatea medicală din țară.

Biblioteca modernă nu mai este doar loc de păstrare a cărților. Pentru a rămâne relevante, bibliotecile își asumă tot mai multe responsabilități, crează servicii noi, implementează tehnologii de informare și comunicare fără de care o bibliotecă nu mai poate activa eficient.

Biblioteca Științifică Medicală în colaborare cu Biblioteca și Centrul de Informare al Universității Lituaniene pentru Științe ale Sănătății au inițiat Proiectul Tempus „Modern Information Services for Study Quality”, scopul căruia este îmbunătățirea calității studiilor superioare în Republica Moldova, inclusive și a celor medicale, prin lărgirea și diversificarea accesului la informație pentru întreaga comunitate academică.

Grație acestui Proiect, a fost posibilă achiziționarea și implementarea unui nou soft specializat de bibliotecă, Aleph. De mai bine de 20 de ani Aleph a fost sistemul integrat de bibliotecă ales de biblioteci și de consorții de biblioteci din toată lumea care doresc maximă flexibilitate în configurare. Configurația sistemului Aleph poate fi adaptată virtual oricărei politici sau proceduri ale bibliotecii, permițând crearea unor politici și proceduri unice. Aleph este un sistem on-line, complet integrat, foarte flexibil, bazat pe tabele de parametri, cu ajutorul cărora poate fi adaptat cerințelor specifice bibliotecii ce utilizează sistemul. Programul are posibilități de gestiune a mai multor baze de date independente într-un mod transparent. Are o structură de sistem deschis, care oferă toate modulele necesare activității de bibliotecă.

Softul Aleph are la baza următoarele module: Catalogare, achiziții, circulație și administrare.

Modulul circulație este cel care permite bibliotecii să gestioneze *evidența utilizatorilor* (cititorilor) precum și *tranzacțiile de circulație* conform politicii definite de bibliotecă. Funcțiile modului permit:

- definirea politicii de circulație pentru fiecare tip de document și categorie de cititor;
- înregistrarea utilizatorilor - a informațiilor despre utilizatorii înscriși la bibliotecă;
- realizarea tranzacțiilor de circulație – împrumut, restituire, rezervare, prelungirea termenelor de împrumut a documentelor;
- notificarea utilizatorilor – trimiterea de diverse înștiințări sau somații;
- gestionarea plăților - calculul penalizărilor pentru nerestituirea la timp a documentelor sau altele;
- realizarea rapoartelor și statisticilor cu privire la circulația documentelor și activitatea utilizatorilor.

Politica de circulație

Înainte de a utiliza modulul, biblioteca a stabilit o serie de elemente care definesc *politica sa de circulație, și anume:*

- categoriile de documente, prin statutele din înregistrările ce descriu exemplarele;
- categoriile de utilizatori, prin statutele din înregistrare a cititorului;
- politica de circulație.

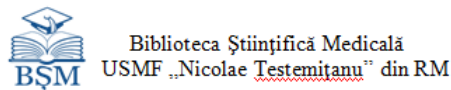
Politica de circulație presupune: stabilirea categoriilor de documente care se împrumută sau nu se împrumută; pe ce perioadă de timp se împrumută și căror categorii de cititori; cum se calculează data restituirii pe fiecare tip de document; care este numărul maxim de documente ce pot fi împrumutate; care sunt penalitățile pentru întârzieri; dacă se stabilește o perioadă de grație.

Biblioteca a stabilit posibilitatea de rezervare a unui document sau prelungirea perioadei de împrumut; numărul maxim de rezervări; dacă se pot face rezervări în avans sau pe ore; care este numărul maxim de prelungiri și intervalele de timp aferente pentru fiecare caz.

Înregistrarea utilizatorilor

Înregistrarea unui utilizator presupune introducerea într-o bază de date a utilizatorilor, a informațiilor de identificare ale acestora. Aceste informații, ce constituie *fișa cititorului*, pot fi: codul utilizatorului care este unic și poate fi atribuit automat de către sistem (BȘM a utilizat această metodă, de acodare automată a ID-ului și barcodului) sau poate fi stabilit de bibliotecă, data înregistrării, data valabilității permisului de bibliotecă, data expirării permisului, nume, prenume, sex, data nașterii, CNP, adresa permanentă, adresa temporară, telefon, email, tipul cititorului, statutul și diverse alte informații utile pentru bibliotecă. Permisul eliberat pentru utilizatori va

conține următoarele date: denumirea și logoul instituției, id-ul, nume, prenume și barcodul.

PatronID: TEST3_52
+ Patron Barcode: USMFBC101
Name: Dobrea Olesea (Valerian)
Barcode:

Cititorilor li se acordă *drepturi*, în funcție de politica bibliotecii, de exemplu, drepturi de împrumut peste noapte, drepturi de rezervare, prelungire, cereri de fotocopiere, drepturi de propuneri de achiziție, ILL etc.

La etapa actuală, BȘM se axează pe completarea bazei de date a utilizatorilor, ce constituie 108 de utilizatori înregistrați.

Tranzacțiile de circulație

Tranzacțiile de circulație includ: împrumutul, restituirea, prelungirea duratei de împrumut, rezervarea.

Împrumutul se face simplu, prin introducerea/citirea a două coduri, unul care identifică cititorul unic și respectiv unul care identifică exemplarul unic împrumutat. De obicei aceste coduri sunt citite de pe etichetele de barcod sau RFID care sunt pe legitimația cititorului și pe documentele împrumutate. În acest mod, documentele sunt înregistrate ca fiind împrumutate de un anumit cititor.

La restituire este suficientă citirea codului de pe document și acesta va fi descărcat automat din fișa cititorului respectiv.

Dacă un utilizator are datorii față de bibliotecă sistemul atenționează bibliotecarul iar dacă se dorește realizarea unui nou împrumut, sistemul va bloca tranzacția.

Modulul oferă posibilitatea de a ține cont, în calculul datei scadente sau al penalizărilor, de zilele când biblioteca este închisă, permițând realizarea unui calendar anual.

Utilizatorii pot plasa rezervări pentru documentele aflate în împrumut sau chiar pentru documente care sunt pe raft, dacă biblioteca permite acest lucru. Sistemul trebuie să gestioneze coada de așteptare care poate să apară pentru anumite documente. Dacă nu există rezervare pentru un anumit document și statutul acestuia,

utilizatorul poate prelungi perioada de împrumut la documentele pe care le are împrumutate deja.

Notificarea utilizatorilor

Sistemul poate gestiona transmiterea diverselor *mesaje* utilizatorilor ca de exemplu înștiințări: privind *disponibilitatea* documentului solicitat, *atenționarea* că într-un număr de zile expiră perioada de împrumut, precum și *somații* de restituire a publicațiilor.

Întârzierea restituirii publicațiilor va avea ca efect trimiterea automată, prin email, de înștiințări utilizatorilor și calculul penalităților, conform cu parametrii stabiliți pentru fiecare document.

În cazul în care utilizatorul nu restituie publicațiile după prima somație, se pot transmite alte somații, la intervale de timp stabilite. Biblioteca poate stabili după cât timp de la expirarea datei scadente sistemul va trimite prima somație, respectiv la cât timp de la prima somație se va trimite a doua, a treia etc.

Statistici și rapoarte

Statisticile și rapoartele furnizate de modulul de circulație oferă bibliotecii o oglindă a utilizării colecțiilor sale. Rapoartele pot fi obținute după diferite criterii, pe tipuri de documente sau utilizatori, per global sau pe biblioteci filiale, pe anumite perioade de timp.

Se pot realiza rapoarte cu privire la:

- utilizatori - cititori, înscriși, activi, inactivi etc. la numărul tranzacțiilor de circulație, pe tipuri de tranzacții;
- exemplare – pe statute de exemplar, împrumutate, restituite, rezervate, prelungite, cele mai solicitate documente sau cele nesolicitate;
- tranzacții – număr de împrumuturi, restituiri, întârzieri la returnare, rezervări, prelungiri, cereri de fotocopiare, solicitări de ILL;
- plăți – încasările pe diferite categorii de taxe: penalizări, fotocopiare etc.

Aceste rapoarte ajută managerii în reorganizarea și adaptarea bibliotecii la nevoile utilizatorilor, în modificarea politicilor de achiziții sau de circulație și în reorganizarea colecțiilor.

Biblioteca Științifică Medicală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova a elaborat un *Regulament privind prelucrarea și protecția datelor cu caracter personal ale utilizatorilor*.

Prezentul Regulament stabilește principiile și cerințele față de asigurarea securității datelor cu caracter personal ale utilizatorilor de servicii, prestate de Biblioteca Științifică Medicală, respectiv: studenți, rezidenți, masteranzi, doctoranzi,

secundari clinici, cadre didactice, cercetători științifici, medici, cursanți, asistenți medicali, elevi colegiul de medicină, personal auxiliar și alți utilizatori externi, la prelucrarea acestora în cadrul Modulului Circulație al softului specializat de bibliotecă Aleph, BD “Evidență Statistică” (Infomedica), întocmirii indicilor bibliografici etc.

Regulamentul a fost elaborat cu scopul de a:

- asigura protecția datelor cu caracter personal a utilizatorilor bibliotecii;
- stabili reguli de implementare de către Biblioteca Științifică Medicală (în continuare BȘM) a măsurilor tehnice și organizatorice necesare pentru asigurarea securității, confidențialității și integrității datelor cu caracter personal prelucrate în cadrul Modulului Circulație al softului specializat de bibliotecă Aleph, BD “Evidență Statistică” (Infomedica), întocmirii indicilor bibliografici, ș.a.

Principii privind prelucrarea datelor cu caracter personal ale utilizatorilor BȘM

Biblioteca Științifică Medicală colectează datele cu caracter personal ale utilizatorilor cu scopul de a:

- organiza deservirea utilizatorilor;
- asigura securitatea fondului bibliotecii;
- elabora și prezenta indicii statistici la Biroul Național de Statistică;
- respecta normele de utilizare a serviciilor și spațiilor bibliotecii;
- asigura monitorizarea accesului în spațiile bibliotecii;
- informa utilizatorii privind noile intrări în colecțiile bibliotecii și organizarea diverselor activități.

Datele cu caracter personal care vor fi prelucrate de Bibliotecă:

- nume, prenume
- data și locul nașterii
- CNP
- statutul utilizatorului
- locul de muncă/studii
- anul de studii
- numărul grupei
- telefon de contact
- adresa de domiciliu (temporară, permanentă)
- adresa de e-mail

Prelucrarea datelor cu caracter personal a utilizatorilor bibliotecii se face doar cu un scop bine definit și doar la semnarea acordului de către utilizator.

Colectarea și stocarea datelor cu caracter personal

Colectarea datelor cu caracter personal se efectuează de următoarele subdiviziuni ale BŞM:

- Sala de lectură nr. 1
- Sala de lectură nr. 2
- Sala de lectură nr. 3
- Secția Infomedica
- Secția Împrumut de Publicații Didactice
- Secția Împrumut de Publicații Științifice
- Secția Bibliografie și Asistență Informațională

În procesul de înregistrare la bibliotecă, utilizatorul îndeplinește formularul cu datele personale și semnează acordul pentru prelucrarea ulterioară a acestora. Datele din acest formular sunt prelucrate în baza de date a cititorilor, softul specializat de bibliotecă Aleph.

Orice activitate de transmitere a datelor cu caracter personal către terți este documentată și supusă unei analize riguroase în prealabil privind scopul și temeiul legal a intențiilor de dezvăluire a unui anumit volum de date cu caracter personal.

Orice încălcare a securității în ceea ce privește softul de bibliotecă Aleph: Modulul Circulație este supusă documentării, iar persoana responsabilă de realizarea politicii de securitate este informată în legătură cu acest lucru cât de urgent posibil.

Concluzii:

Modulul de Circulație al Aleph-ului, flexibil și comprehensiv suportă o gamă nesfârșită de profile ale politicii de circulație.

Ușor de utilizat: modul de lucru prietenos și interfața grafică intuitivă cresc eficiența personalului și extind experiența clienților.

O bibliotecă modernă își va desfasura cu greu activitatea fără asimilarea noilor tehnologii. Noile tehnologii ale informaticii și ale telecomunicațiilor transformă bibliotecile în adevărate centre de comunicare și permit satisfacerea cât mai deplină a necesităților informaționale a utilizatorilor.

Bibliotecile nu sunt și nu vor fi învechite ca funcție de cunoaștere și de diseminare a informației; învechite pot fi mijloacele și stilul lor de activitate. Tipul de structură care adună, organizează și disponibilizează informația este indispensabil societății, indiferent care ar fi nivelul ei de dezvoltare tehnologică.